

Desplegar l'Estatut: enfortir Catalunya

LAIA BONET RULL

Secretària de Desplegament Estatutari de la Comissió Executiva Nacional del PSC
Secretària del Govern de la Generalitat de Catalunya

Els socialistes catalans hem afirmat en tot moment el nostre compromís amb Catalunya i els seus ciutadans, així com la nostra voluntat de treballar per una societat més lliure i més segura, més pròspera i més justa, en la que prevalgui la justícia social i que sigui capaç de compartir els seus anhels de llibertat i de justícia amb tots els pobles d'Espanya, d'Europa i del món.

Per fer realitat aquest país i aquesta societat lliure, democràtica, socialment justa i segura, varem assumir ja en el seu moment la responsabilitat d'esdevenir la força clau en el procés d'elaboració d'un nou Estatut, des del primer moment, en la seva tramitació al Parlament fins al seu pas per les Corts Generals i el refrendament del seu text pel poble de Catalunya.

En aquell moment, els socialistes varem entomar la responsabilitat de defensar el projecte de nou Estatut com a instrument imprescindible per a transformar una societat que demandava noves eines per afrontar els reptes del model d'Estat descentralitzat del segle XXI, així com les necessitats i les exigències dels ciutadans i ciutadanes de Catalunya. Un nou Estatut que, d'altra banda, incorporava una concepció més moderna, més descentralitzada i més cooperativa de les relacions entre les administracions que tenen per finalitat abordar aquells reptes, necessitats i exigències, especialment, entre el Govern estatal i el Govern de la Generalitat de Catalunya.

Aquest lideratge dels socialistes catalans en el procés d'elaboració de

l'Estatut s'ha transformat, des de la seva entrada en vigor, en lideratge indiscutible en la reivindicació i compromís pel desenvolupament íntegre de l'Estatut i de tot el seu potencial d'autogovern. Perquè és la nostra responsabilitat, perquè és just, perquè és necessari i perquè és de llei. Ho hem repetit incansablement.

Efectivament, l'Estatut és llei. Llei de lleis. És una llei orgànica de l'Estat, ratificada pel poble de Catalunya i, per tant, d'obligat compliment per a tothom, per tal de poder atendre la funció de servei públic que la llei atorga al Govern de Catalunya.

Desconèixer el paper transcendental que ocupa la llei i el seu compliment per a tota societat democràtica com la nostra, suposaria un enorme risc. La llei és l'expressió del poder residenciat en els ciutadans. Els ciutadans en són, així, l'autor i alhora aquells a qui s'aplica. D'aquí que, en definitiva, la virtut de la llei es trobi tant en la seva autoria com en la seva aplicació. La llei, feta per tots, ha de ser aplicada a tots per igual, per tal d'aconseguir fer de la justícia social una realitat efectiva.

Doncs bé, entesa així la legalitat, no hauria de ser aquest un objectiu irrenunciable, més encara per les esquerres? D'altra banda, perquè servirien les lleis? I sense elles, com podria la política aspirar a governar el món?

Desplegament de l'Estatut: compliment de la llei i dels pactes polítics

Però l'Estatut té una doble natura-

lesa. No és tan sols una llei, sinó també un gran pacte polític que, des de Catalunya, contribueix a la democràcia espanyola enfortint el pacte constitucional i fent d'ella l'Espanya integradora i plural que acull a tots els pobles de l'Estat. La dimensió política i jurídica conviuen, doncs, en l'Estatut de forma necessàriament indestriable.

El procés d'elaboració de l'Estatut és complex. Partint de la iniciativa del legislador català, s'acorda per part d'una representació d'aquest i una del legislador estatal en el Congrés per tal de poder ésser finalment aprovat per les Corts Generals i finalment refrendat pel poble de Catalunya. Aquesta complexitat del procés d'elaboració constitueix precisament la raó de la seva fortalesa en el nostre sistema institucional.

Aquesta dimensió de pacte polític, traslladat formalment com una llei però, en definitiva, pacte polític entre institucions, en fa encara més exigible el seu compliment per part de tots, cadascú, en allò que li pertocui.

I cal dir-ho ben alt: aquesta obligació ha de transcendir fins i tot a les sentències del Tribunal Constitucional sobre els recursos interposats contra el nou Estatut d'Autonomia. Hem reiterat sobradament que creiem en la plena constitucionalitat de l'Estatut. Així ho van manifestar des de Catalunya tant les institucions com els ciutadans, però també ho van defensar en tot moment les institucions estatals. Ara bé, fins i tot en el cas que el Tribunal qüestionés, ja no la constitucionalitat d'un precepte de l'Estatut, sinó la seva ubi-

ció dins el text estatutari enloc de en una altra norma estatal que entengués més idònia per raó de la matèria, -fins i tot en aquest cas- el pacte polític assolit en el seu moment restaria intacte i per tant d'obligat compliment per part d'aquells que l'haurien subscript. És una exigència bàsica del principi de lleialtat institucional en el que es recolza el nostre sistema, construït amb il·lusió i molts esforços durant tres dècades.

Ni ara ni després de la sentència, hi ha, doncs, motius per negar o desconèixer l'obligació jurídica i política de donar compliment a la llei i al pacte polític denominats Estatut d'autonomia.

L'Estatut de 1979 va estar 27 anys en vigor, i algunes de les seves previsions no es van arribar a desplegar, en part per falta d'acord; en part per complexitats i dificultats reals; i en part, també, per falta de voluntat política i determinació de tothom.

Ara, ja amb el nou Estatut, ens pertoca exercir la responsabilitat de liderar-ne el seu desplegament, en allò que correspongui, des de les pròpies institucions, i en la resta, amb l'exigència del seu desplegament a l'Estat. Com a país, no ens podem permetre ensopegar dues vegades amb la mateixa pedra. I menys encara si ja hem après a caminar.

Tres anys després, on som?

Des de l'entrada en vigor de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, han estat moltes les actuacions que s'han dut a terme per implementar les seves previsions. El seu desplegament s'ha produït tant per part de les pròpies institucions de la Generalitat, des del Govern i des del Parlament, en allò que es coneix com a "desplegament intern", com per part del Govern de l'Estat i les Corts Generals, conegut com a "desplegament extern".

Pel que fa al desplegament intern,

les lleis aprovades a hores d'ara en desplegament directe de previsions estatutàries ja superen les dues dotzenes mentre que se'n troben en tramitació parlamentària una vintena més i tants d'altres en procés d'elaboració per part del Govern. La tasca de producció normativa duta a terme en aquest àmbit és, sens dubte, incomparable amb cap altra època passada.

Ni ara ni després de la sentència del Tribunal Constitucional hi ha motius per negar o desconèixer l'obligació jurídica i política de donar compliment a la llei i al pacte polític denominats Estatut d'autonomia

No podem arribar malauradament a la mateixa conclusió si ens referim al desplegament extern i malgrat tot, en aquest àmbit, han estat objecte de modificació tres normes i s'ha incorporat a una quarta, una menció que reforça la possibilitat d'asimetria en la configuració de competències entre les diverses Comunitats autònomes. Però el fet que ni la Llei orgànica del Poder Judicial, ni la Llei orgànica de finançament de les Comunitats autònomes (i, consegüentment, les corresponents lleis de cessió de tributs) s'hagin modificat a hores d'ara per tal d'implementar les previsions que conté l'Estatut en matèria de poder judicial i de finançament, és el principal factor generador d'insatisfacció i creixent preocupació pel denominat procés de desplegament de l'Estatut.

Una valoració anàloga podem efectuar pel que fa als traspasos de funcions i serveis. Sense desmerèixer en cap cas ni la quantitat ni la qualitat d'aquests traspasos, el cert és que aquest èxit en la implementació de les previsions estatutàries ha quedat ombrejat per la manca de tancament d'alguns traspasos emblemàtics com és el cas dels trens de rodalies o l'històricament reclamat en matèria de beques, més enllà del com-

promís adquirit per part del Govern de l'Estat de fer realitat la possibilitat prevista a l'Estatut de participar o d'assumir la gestió de l'aeroport del Prat.

Finalment, quant al tercer braç del desplegament extern de l'Estatut, els instruments de col·laboració Estat-Generalitat, s'han creat totes les comissions mixtes previstes en l'Estatut i s'han implementat alguns dels mecanismes de participació que aquest contempla, fins i tot en l'àmbit de la Unió europea. Tanmateix, resta molt camí per fer, sobretot de la mà, en primer lloc, de la incorporació en els processos de decisió per part de l'Estat, de la intervenció de la Generalitat per tal que expressi el seu parer amb relació a les competències estatals que tenen incidència especial a Catalunya i, en segon lloc, de la participació de la Generalitat en la designació de membres de diverses institucions i organismes econòmics i socials.

S'ha avançat molt, sens dubte, en el desplegament de l'Estatut, i s'han fet passos fermes per a la millora de l'autogovern de Catalunya, tant des del punt de vista competencial, com institucional. No obstant això, el procés de desplegament, sens dubte degut a la conjuntura política en la que ha hagut de conviure, sembla voler definir-se indefectiblement més per les seves mancances actuals que pels seus èxits.

Ara vivim un moment decisiu per a fer de Catalunya el país que volem. Un país fort i esperançat en el futur, capaç de liderar des de les institucions, la societat i l'economia, amb voluntat, decisió i unitat, no tan sols el present sinó els reptes i les incerteses del futur. Per aconseguir-ho, des del Govern, des de totes les institucions i des del conjunt de la societat catalana, unànimement, cal la defensa de l'Estatut, de la nostra llei de lleis.

Els socialistes tampoc hi faltarem. És més. Entomarem la responsabilitat, allà on calgui, de liderar-ne el seu desplegament. ■